

[missing]

[missing]

Эльи́ллэ́ иста́чийаа

Көдэн тэн - ньидитэ бандьэ паравааньэрэнг түдэ чунгдэн ньилдылэк эннулгинь-мэдьуолнуни. Көдэн энмун чундэ мэ льэй, таатльэр лукундьии нынэмдыйилпэ дитэ эннуйуол-моравньэни.

Көнмэгисчэ иста́чийаа

Көдэ йавнар тунг Декларацияфа ньидэйуодьэ параваапэлэк эннуйуол-моравньэй. Тангунҗанэ эл тунгит.

- тэт омо, аруу, Һаачэн сүрэ, тадаатэ эрэлыигийэ хуодэдэ банулги, тэт кэйп уури паайп нголул;

- тэт социальнэй паруол (происхождение) тадаатэ политическэй чундэ хуодэдэ банулги, тэт идьирэ тэтчиэ уури элньэмэньийэ нголул;

- тэт лэwэйнбурэбэ чамуолги уури йукуолги, мөрдэньилги уури элмөрдэньилги;

Йалмисчэ иста́чийаа

Көдэ йавнар эwийэ түдэ кэдэл эдьилэк тадаатэ түдэ чунгдэн ньилдылэк эврэрэнг эннуйуол-моравньэй. Эдьилдафа кинуол льэлк wэрwэлэк чалдьэлэ эл паруол-моравньэ.

Йэлэклэсчэ иста́чийаа

Кинуолльэлк хамул уури хамриил дитэ эл льэйуол-моравньэ. Көдэлэ хамриил нгориил тадаатэ пободэҗан ньиданнул анмолҗинь эwльэйуол-моравньэй.

Имдалдьисчэ иста́чийаа

Кинуолльэлк эл лытэгуол-моравньэ, кинуолльэлк кинҗатэн эл туриэйуол-моравньэ.

Маалайлисчэ иста́чийаа

Көдэ йавнар - эйк хадаанэнг льеэнульэлк уури эннульэлк - мэр оҗонийуол-моравньэй сокуонлэк.

Пускийисчэ иста́чийаа

Көдэ йавнар сокуон киэйэ ньидитэ банги тадаатэ дискриминацияҗат чонгулҗа ньидитэ бандьэ паравааньэни.

Маалайлэклэсчэ иста́чийаа

Конституциялэк уури сокуонлэк тадийуодьэ параваапэдаҗанэ чавнаангудафа, қодэ йавнар суут чамбалэк түдэ параваапэҗанэ мэ чонгнуйуол-моравньэй.

Вальҗарумкуруосчэ иста́чийаа

Кинуолльэлк сукинь эл хаайиллайуол-моравньэ, wэрwэлэк эл моойуол уури түдэ лукулҗат эл маарчийуол-моравньэ.

Кунильисчэ иста́чийаа

Көдэ йавнар түдэҗанэ угулуоунай анньэрилҗа сэwрэнгудаҗанэ, тангунҗанэ независимэй суут амутнэнг ичуонулдафа тадийуол-морав паравааньэй.

Куниль маарха бурисчэ иста́чийаа

Сокуоннэй эwизэличэ суут тэт Һалльэ wизэйуолҗанэ эл оорэдафа гитнью, тэт Һаллэндьэ көдэ дитэ эл ичуйуо-моравньэйэк. Тадаатэ льеэ Һалльэ wизэльҗанэнг тэтханэ чонгнуйуол-морав суут мэ льэй.

Сокуон wайи Һалльэ wизэл дитэлюо эл ичумэрукундафа эйуулҗанэ, тэтханэ кинуолльэлк суутнгинь эл тадийуол-моравньэ. Тэт Һалльэ wизэйуол йэдэйдаҗанэнг, танг Һаллэҗа эйуууол-морав миэрэҗат пурэнбандьэ миэрэҗэ эл эйуууол-моравньэйэк.

Куниль кии-бурисчэ иста́чийаа

Көдэ кэдэл-нимэдаҗанэ кинуолльэлк эл антасуол-моравньэ, көдэ кэдэл-эдьилдафа кинуолльэлк эл сэwнуйуол-моравньэ, көдэ чизэстэҗанэ тадаатэ репутациядаҗанэ кинуолльэлк эл лөтильэсуол-моравньэ.

Куниль йалмисчэ иста́чийаа

Түдэ лэwэйнбурэбэҗа көдэнг хадаадэнг эwриэнуйуол-моравньэй, хадаадэнг эннуйуол-моравньэй.

Түдэ лэwэйнбурэбэҗат wиздэ кэwэйл-буньдэ көдэнг мэ кэwэйтэй, түдэ лэwэйнбурэбиэнь пэнгэйл-буньдэ мэ пэнгэйтэй.

Куниль йэлэклэсчэ иста́чийаа

Чиин тангудулҗа эйуурэ, көдэнг wизэн лэwэйнбурэбэҗа эннуйуол-морав йавулэ wангчийуол-морав паравааньэй.

Тунг параваа маархуонь ООН цельпэдафа тадаатэ принциппэдафа элқодиньбандьэрукунэ wизэльэлдьэ чиингинь эл панаат.

Куниль имдалдисчэ иста́чийаа

Көдэ йавнар мэ хади суктуул (государство) гражданинги нолуол-морав паравааньэй.

Кинҗатэнг гражданствэдаҗанэ wэрwэлэк эл тинҗарэйнунгу уури эл wиздэгурчиисизнунгу.

Куниль маалийисчэ иста́чийаа

Кэйпэпул тадаатэ пайпэпул-титтэ Һаачэн сүрэҗат, омоҗат уури эрэлыигийэҗат эл моойуочуон-Һаҗагурчиирэнг, маархан нимэндьии нголаайуол-морав паравааньэни.

Һаҗагурчиил-буньил маалаҗарут льэдафа маархуонь, кэйпэ пайпэньэнг Һымэннуннга.

Маархан нимэндьии нголаайэрукунпэлэ суктуул мэр оҗонийуол-моравньэй.

Куниль пускийисчэ иста́чийаа

Көдэ йавнар эwийэ түдэ кэдэлльэ нодьэ тэтчиэньэйуол нэмэнэйуол-морав паравааньэй.

Кодэҗа кэдэлльэ нодьэрукунэ кинуолльэлк wэрwэлэк эл тинҗарээйуол моравньэ.

Куниль маалайлэкэсчэ иста́чийаа

Көдэ йавнар эwийэ түдэ кэдэл-чунгдэньи, суобасньэй тадаатэ эрэлыигийэньэй. Көдэ түдэ эрэлыигийэҗанэ тадаатэ warул чунгдэҗанэ (убеждение) wизэльлэ нголасулги, тангун суодэдэ тангнэпулҗанэ wизэн чии чунгдэҗа сэwрэл-буньилги эл маалуйуол-моравньэ.

Куниль вальҗарумкуруосчэ иста́чийаа

Көдэ warул чунгдэги (убеждение) нэмэлэдэнг эл лалwийуол-моравньэ, көдэ тангунҗанэ хобо кисэйуол-морав паравааньэй. Кинҗатэнг эл игиэчуон информацияпэлэ тадаатэ идеяпэлэ wангчирэнг нуурэлэк, тангунпэҗанэ суктуул границапэдаҗат эл игууйнчуон чиингинь мөрдьийуол-моравги эл маалуу.

Кингунильисчэ истачийаа

Көдэ йаwnар эл лайнулньэй солґадылпэлэ wизйуол уури таатбандьэ солґадылпэґа эwрэйуол-морaw парawaаньэй.

Мэ хади гурууппэґа уури организацияґа кодэлэ wэрwэлэк эл сэwриэнунгу.

Кингуниль маарха-бурисчэ истачийаа

Көдэ йаwnар түдэ мэдьюлоул лэwэйнбурэбэ эдылдаґанэ-йаwулдаґанэ wаґарэчилґа "түдэ чалдьэґанэ мэ паруол-морawньэй".

Көдэґа йаwnайдаґа түдэ мэдьюлоул лэwэйнбурэбэ суктуулгин сулууспэдаґа чаґадыэйуол-морaw парawааги wизн чиинльэґат эл охойчэнь.

Йаwnай омо чундэги парawизчэл дьии (правительство) чаґадыэлпэгин пара нґолуол-морawньэй. Лэмльэпулги нэмэлэдэнг эл хорпиилньэй wыборпэґа элхобо бандьэ куоластаал чамбэлэк нууйуолнунги.

Кингуниль кии-бурисчэ истачийаа

Көдэ йаwnар социальнэй чамбалэ мэдьюол-морaw парawaаньэй. Тадаатэ личность дитэ wарумулгинь, көдэ йаwnар экономическэй, социальнэй тадаатэ культурнэй уобаласпэґэ толизйуол-морawньэй.

Кингуниль кии-бурисчэ истачийаа

Көдэ йаwnар түдэ чаґадыэл-буньил чаґадыэлґа чаґадыэйуол-морaw парawaаньэй. Тан чаґадыэлги амучэ усулубуйаґа ууйуол-морawньэй тадаатэ кодэґа эл чаґадыэчуон поньаатэйэнг монул чундэ анмолґинь эwльэйуол-морawньэй.

Көдэ йаwnар түдэ чаґадыэрэн wизйуолньэнг көдиньбандьэ поґодэлэ-нэмэлэ мэдьюол-морaw парawaаньэй.

Көдэ түдэ wизйуол wальэдаґат эл охойчэндьэрукунэнг мэдьюол-морawньэй. Танньэги түдэ кэдэл тадаатэ нимэндьиигин наадиимэрукунпэдаґа мэ пэлуол-морawньэй.

Көдэ йаwnар түдэ интериэспэ чонгулгинь профсоюзлэ wизэрэнг, тадаа чилиэн нґолуол-морaw парawaаньэй.

Кингуниль йэлэклэсчэ истачийаа

Көдэ йаwnар уттэгэwрэн-чайлэньи тадаатэ элчаґадыэлньэй элэмwизэйэ пэриэмэньи. Тадаатэ льиэ чаґадыаанубэ чайлэгин чичиркэги мэ моннэруол-морawньэй, тан уопускаги мэ wальэньэй.

Кингуниль имдалдьисчэ истачийаа

Көдэ йаwnар түдэ кэдэлґанэ тадаатэ түдэ нимэндьииґанэ амутнэнг эндиййуол-морawлэк, көдиньбандьэ тэтчиэньэйуол-морawньэй.

Уоньийиэ нґолнурэнг тадаатэ игийидуо нґолнурэнг осуобэй чамбэлэ мэннуннумлэ. Уонґодьэрукунпэ йаwnар ньидитэ бандьэ социальнэй чонгулґа льиэнунги.

Кингуниль маалийисчэ истачийаа

Көдэ йаwnар нимэлэґа ураайуол-морawньэй. Начальнэй тадаатэ уопсай искуолаґа ураал эл wальэньэ. Начальнэй искуолаґа көдэ йаwnар ураайуол-морawньэй, тан техническэй тадаатэ профессиональной ураанубэлэ ураалґа эл энгэнэнг икльайуол-морawньэнги.

Ураал-кодэ личность дитэ wарумлдаґа чамбиинунум. Тадаатэ-омопэ ньичундэґан эннулпэдаґа, ньиwальбийил нґолаалгудаґа чамбиинунум.

Чиипэги титтэ уорпэґанэ хади ураанубэґа сэwрэйуол-морawlэ титтэйлэк курильиинунна.

Кингуниль пускийисчэ истачийаа

Көдэ йаwnар искусство wизйуолдаґанэ амутнэнг йуонурэнг-мөрнурэнг, научнай прогресс йэдэйлдаґа "чалдьэлэ парнурэн", тадаатэ танньэнг йаwnай амудьэдаґанэ түдэ эдылґа мөрнурэнг, эннуйуол-морaw парawaаньэй.

Научнэй, литературнэй тадаатэ художественнэй чаґадыэлпэґа автор нґодьэ көдэ, тан түдэ wизйуолґа көдиньбандьэ поґодэлэ-нэмэлэ мэдьюол-морaw парawaаньэй.

Кингуниль маалайлэклэсчэ истачийаа

Көдэ йаwnар түдэ парawаапэґанэ чоннутэй-оґониитэй социальнэй тадаатэ международнэй пэрээдэкньэй эдылґа эннуйуол-морaw парawaаньэй.

Кингуниль wальґарумкуруосчэ истачийаа

Көдэ йаwnар түдэ общество кизйиэ мэ нэмэн мэр эбээґинэсньэй.

Мэ хади көдэ уури чиипэ парawаапэдаґанэ охойчэс нундьэ парawаа кинґанэнг эwльэ.

Көдэ wанчиримэ парawаапэги ООН цельпэдаґат тадаатэ принципэдаґат сайдэнг эл пануол-морawньэ.

[missing]

[missing]